

Eesti Kohtunike Ühing

Pr Ülle Madise
õiguskantsler
Õiguskantsleri Kantselei
info@oiguskantsler.ee

Teie 26.02.2015 nr 6-1/150150/1500879

Meie 17.04.2015

Menetlusedokumentide kättetoimetamisest saatmisega (TsMS § 314¹)

Eesti Kohtunike Ühing tänab võimaluse eest esitada omapoolne arvamus tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) §-s 314¹ sätestatud kättetoimetamise erikorra ja selle rakendamisega kaasnevate võimalike ohtude kohta. Märgime samas, et ühingu arvamus ei saa asendada kohtute seisukohti konkreetsetes menetlusõiguslikes küsimustes. Samuti puuduvad ühingul Õiguskantsleri Kantseleist või Justiitsministeeriumist paremad võimalused sätte rakenduspraktika leidmiseks. Kohtute infosüsteemi otsing ei võimalda hetkel otsida digitaalselt allkirjastatud lahendite sisust. Pöördusime TsMS § 314¹ rakendamise kohta andmete saamiseks küll ühingu liikmete poole, kuid saadud tagasiside ei anna kaugeltki ammendavat pilti.

Olete oma pöördumises toonud põhjendatult välja alates 01.01.2015 kehtivas TsMS §-s 314¹ sisalduva ja sellele mõtteliselt eelnenud 01.01.2009–31.12.2012 kehtinud TsMS § 314 lg-s 8 sisaldunud regulatsioonide erisused, millest nähtuvalt võimaldab uus säte saatmisega kättetoimetamist rakendada varasemast oluliselt leebematel tingimustel. TsMS § 314¹ on kehtinud alles lühikest aega ning ühingu mõnede liikmete edastatud vastustest nähtuvalt oleneb selle praktikas rakendamine esmajoones konkreetsest kohtunikust. On ka kohtunikke, kes kasutavad enda hinnangul TsMS §-s 314¹ sätestatud võimalusi aktiivselt või vähemalt kavatsevad seda teha. Samas on konkreetset praktikat hetkeseisuga siiski liiga vähe selleks, et hinnata, kas TsMS § 314¹ võiks kujuneda kohtute poolt kasutatavaks esmaseks abinõuks, et saavutada veelgi lühemad menetlustähtajad, või leiab sätte reaalselt kohaldamist üksnes n-õ viimases hädas, nagu see toimus varem kehtinud TsMS § 314 lg 8 puhul. Ei saa välistada, et jätkuv surve kohtumenetluste kiirendamiseks võib tuua kaasa sätte sagedasema kohaldamise ja avardunud võimaluste ulatuslikuma kasutamise.

TsMS §-s 314¹ sätestatud kättetoimetamisfiktsioon ei ole meie hinnangul põhimõtteliselt lubamatu, kuid nõustume õiguskantsleri esmase hinnanguga, et selle rakendamine peaks siiski toimuma pigem viimase ja täiendava, mitte esmase ja ainsa abinõuna. Selline nõue peaks olema tuletatav ka kättetoimetamise üldsätetest (TsMS § 306 lg 1, § 307 lg 1). Tuleb rõhutada, et kohtuasja kulgu mõjutavate menetlusedokumentide kättetoimetamine on põhiseaduspärase kohtumenetluse möödapääsmatuks eelduseks ning kehtiv TsMS § 314¹ riivab põhiseaduse § 15 lg-s 1 sätestatud põhiõigust vähemalt eelduslikult märksa intensiivsemalt kui varem kehtinud TsMS § 314 lg 8. Samas peame kättetoimetamisfiktsiooni säilimist kindlasti vajalikuks ning juhime tähelepanu, et ka Euroopa Liidu kättetoimetamise standardid kehtivad eelkõige hagi või muu esmase menetlusedokumendi kättetoimetamisel

ning jätavad seadusandjale avarama võimaluse hilisemate menetlusedokumentide kättetoimetamise korra kehtestamiseks (vt lisaks V. Kõve. Tsiviilkohtumenetluse kiirendamise võimalused ja nendega seotud ohud – Juridica, 2012, nr 9, lk 666-667). TsMS §-ga 314¹ kohtule antud võimalused menetlusedokumendi saatmisega kättetoimetatuks lugemiseks on mõistlikult rakendatavad ka põhiseadusega kooskõlas oleval viisil, mistõttu on meie hinnangul tegemist eelkõige praktika kujundamise küsimusega.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Virgo Saarmets
Esimees